

Datum : 20 september 2005
Aan : Tweede Kamerfractie GroenLinks

Economische effecten tegenbegroting GroenLinks 2006

1 Inleiding

Het CPB heeft op verzoek van GroenLinks de economische effecten in 2006 van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de begroting 2006 gezien. Uitgangspunt vormen de kabinetsvoorstellen in de Miljoenennota 2006, zoals deze door het CPB in de MEV 2006 zijn verwerkt. Wijzigingsvoorstellen in de tegenbegroting worden afgezet tegen het huidige voorgenomen beleid; terugdraaien van een ombuiging van het kabinet betekent daarom een intensivering.

Een tegenbegroting bestaat uit een aantal wijzigingvoorstellen op de plannen van het kabinet. Deze wijzigingen worden in september/oktober in het parlement met het kabinet besproken. Bij de analyse is mede gekeken naar de uitvoerbaarheid van de plannen per 1 januari 2006, indien het kabinet de wijzigingen zou overnemen. Gezien de korte voorbereidingstijd tot 1 januari 2006 betekent dit, dat mogelijk niet alle plannen van GroenLinks in de analyse van de tegenbegroting worden meegenomen. Dit geldt met name voor andere ideeën ten aanzien van (complexe) stelselwijzigingen. In dit opzicht wijkt de analyse van de tegenbegroting af van bijvoorbeeld een verkiezingsprogramma. Bij die laatste gaat het om beleidsvoornemens voor vier jaar, waarbij de uitvoerbaarheid in de regel alleen beperkingen oplegt aan de fasering van de maatregelen binnen die periode.

De rapportage over de economische effecten van de tegenbegroting beperkt zich tot het jaar 2006, zij het dat in voorkomende gevallen wel een kanttekening wordt geplaatst over de effecten op wat langere termijn. De reden van deze beperking ligt enerzijds in het ontbreken van een actueel meerjarig beeld bij het voorgenomen kabinetsbeleid en anderzijds in tijdgebrek bij de analyse van de tegenbegrotingen. Deze rapportage geeft dus vooral een beeld van de interne consistentie, uitvoerbaarheid en korte-termijneffecten van de tegenbegroting.

2 Wijzigingsvoorstellen van GroenLinks

De wijzigingsvoorstellen van GroenLinks impliceren ten eerste uitgavenintensiveringen ad 11,1 mld euro. Hiertegenover staat 9,9 mld euro aan uitgavenbeperkingen. Ook in de sfeer van de collectieve lasten wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. De totale wijziging in belasting- en premieopbrengsten komt ex ante neer op een microlastenverlichting van 2,5 mld euro.

De EMU-relevante lasten stijgen in 2006, alhoewel sprake is van een microlastenverlichting. Het verschil tussen de ontwikkeling van de EMU-relevante lasten en de microlasten bedraagt 3,1 mld euro. Hiervoor zijn drie redenen. Dit betreft in de eerste plaats de aftopping van de fiscale faciliëring van de pensioenopbouw. In 2006 komt namelijk alleen het niet meer aftrekbaar zijn van de pensioenpremies boven anderhalf keer modaal in de EMU-relevante ontvangsten tot uitdrukking met 2,3 mld euro. Het niet langer belast zijn van een deel van de pensioenuitkering leidt gemiddeld pas 20 jaar later tot belastingderving. De microlastenverzwaring van de aftoppingsregel betreft slechts het effect van het vervallen van de fiscale subsidie en wordt geraamd op 0,75 mld euro (zie ook paragraaf 2.2). Daarnaast leidt de verschuiving van de hiaatverzekering voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten van private naar publieke financiering tot een microlastenverlichting van 0,5 mld euro in 2006. Tot slot leidt het terugdraaien van de pakketverkleining in de zorg tot een financieringsverschuiving in de zorg van private naar collectieve lasten. De ontwikkeling van de EMU-relevante lasten wordt hiervoor met een bedrag van 1 mld euro neerwaarts gecorrigeerd om de microlastenontwikkeling te verkrijgen.

Tabel 2.1 Budgettaire afwijkingen t.o.v. Miljoenennota, 2006

	mld euro	% BBP
EMU-saldo MEV		- 1,7
Effect voorstellen GroenLinks (+ = EMU-saldo verbeterend):		
Ombuigingen	9,9	
Intensiveringen	- 11,1	
EMU-relevante lasten	0,6	
Ex ante effect op EMU-saldo	- 0,5	
Inverdieneffecten	1,0	
Ex post effect op EMU-saldo	0,5	
EMU-saldo GroenLinks (MEV plus voorstellen)		- 1,6

In de Macro Economische Verkenning, waarin de kabinetsvoorstellen uit de Miljoenennota zijn verwerkt, is een EMU-saldo van -1,7% van het BBP gerapporteerd voor 2006. De bovenstaande voorstellen betekenen een verbetering van dit saldo met 0,1%; afgerond komt het EMU-saldo inclusief de GroenLinks-plannen op -1,6% BBP uit (zie tabel 2.1). Dit is inclusief

enige inverteffecten als gevolg van de macro-economische doorwerking van de maatregelen en het naar voren halen van toekomstige belastingopbrengsten door de pensioenpremiemaatregel.

2.1 Uitgaven

Tabel 2.2 vat de wijzigingsvoorstellen voor de collectieve uitgaven samen. In totaal wordt 9,9 mld euro aan ombuigingen voorgesteld. Daar staat voor 11,1 mld euro aan intensiveringen tegenover.

2.1.1 Ombuigingen

- Op defensie wordt 0,3 mld euro bezuinigd, voornamelijk door minder materiaalaankopen.
- Door het invoeren van een academicibelasting in de masterfase wil GroenLinks 0,1 mld euro bezuinigen op de studiefinanciering.
- Op ministeries en ZBO's (cluster overig openbaar bestuur) wordt 0,2 mld euro bezuinigd door vermindering van het aantal onderzoeksopdrachten aan derden, minder inhuur van externen en vermindering van de topsalarissen in de publieke sector.
- De uitgaven voor wegen worden met 0,35 mld euro verlaagd.
- Verhoging van de heffingsbijdrage van woningbouwcorporaties voor het Centrale Fonds Volkshuisvesting bespaart het rijk per saldo 0,25 mld euro.
- GroenLinks vermindert de subsidies voor bedrijven met 0,3 mld euro. Het betreft de exportsubsidies, subsidies aan grote bedrijven, subsidies voor lucht- en ruimtevaart en subsidies voor biotechnologie.
- Het fiscaliseren en inkomensafhankelijk maken van de kinderbijslag leidt tot een ombuiging van 3,2 mld euro; hier tegenover staat een intensivering van 3,0 mld euro.
- GroenLinks voert een prestatieverplichting voor bedrijven in waarbij bij middelgrote bedrijven 7% van het personeelsbestand uit arbeidsgehandicapten dient te bestaan (10% bij grote bedrijven), met als sanctie een boete van 5 000 euro. Bij invoering per 1 januari 2006 betekent dit naar verwachting een besparing op de WAO-uitkeringen van 0,05 mld euro.
- De zorgtoeslag wordt niet ingevoerd. Dit levert een besparing van 2,6 mld euro. Tevens wordt de nominale premie voor kinderen in het nieuwe zorgstelsel niet door de overheid gefinancierd via een rijksbijdrage. Dit levert een besparing van 1,85 mld euro op.
- GroenLinks voert een stoelbelasting in voor het vliegverkeer in de vorm van een toeslag van 20 euro per stoel elke keer dat een vliegtuig landt of opstijgt in Nederland. Dit levert naar verwachting 1,1 mld euro op. Hiervan betreft circa de helft een lastenverzwaring voor binnenlandse luchtvaartmaatschappijen (zie lastenmaatregelen). De andere helft wordt door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen afgedragen, hetgeen geboekt is als een niet-belastingmiddel.

- De niet-belastingmiddelen nemen daarnaast met 0,2 mld euro toe door het verhogen van de boetes op verkeersovertredingen.

Tabel 2.2 Ombuigingen en intensiveringen, 2006, in mld euro

	Ombuigingen	Intensiveringen
Naar beleidsmatige clusters		
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector		
Defensie	0,3	
Onderwijs	0,1	1,4
Openbare orde		
Gemeenten en provincies		0,6
Overig openbaar bestuur	0,2	0,2
Infrastructuur	0,4	
Volkshuisvesting	0,3	0,1
Openbaar Vervoer		0,3
Milieusubsidies		0,8
Overige subsidies	0,3	0,1
Sociale zekerheid	7,7	5,4
Zorg		1,7
EU-afdrachten		
Ontwikkelingssamenwerking		0,5
Niet-belastingmiddelen	0,8	
Totaal	9,9	11,1
Naar budgetdiscipline sectoren		
Rijksbegroting in enge zin	1,7	4,5
Sociale zekerheid en arbeidsmarkt	7,7	4,9
Zorg		1,7
Overig EMU-relevante uitgaven	0,6	
Totaal	9,9	11,1

2.1.2 Intensiveringen

- Voor onderwijs komt 1,4 euro extra beschikbaar. Dit betreft 0,4 mld voor volwasseneneducatie (alfabetiseringscursussen en inburgeringscursussen), 0,4 mld voor het VMBO (tegengaan schooluitval en versterken leerwerktrajecten), 0,1 mld voor extra onderhoud aan scholen en 0,3 mld voor het achterstandenbeleid in het basisonderwijs, het voorschoolse traject en het stimuleren van de Brede School. Ten slotte wil GroenLinks 0,2 mld euro extra uittrekken voor het Hoger Onderwijs. Het grootste deel van deze middelen is bestemd voor onderzoek en verbetering van het onderwijs op universiteiten.
- Het gemeente- en provinciefonds (GF/PF) wordt met 0,2 mld euro verhoogd ten behoeve van het welzijnswerk, het jeugdbeleid, de opvang van verslaafden en daklozen en de voogdij.

- Conform de gebruikelijke systematiek voor voeding van het GF/PF leidt deze tegenbegroting daarnaast tot een netto-intensivering van 0,35 mld euro voor gemeenten en provincies.
- GroenLinks wil gesubsidieerde banen tegen het netto minimumloon creëren in de publieke sector. Dit verhoogt de uitgaven (cluster overig openbaar bestuur) met 0,2 mld euro.
- Voor stadsvernieuwing wordt 0,1 mld euro extra uitgetrokken.
- GroenLinks trekt in totaal 0,3 mld euro uit voor onderhoud aan het spoor en voor het verhogen van de exploitatiebijdrage in het Openbaar Vervoer.
- Voor milieusubsidies wordt 0,8 mld euro extra uitgetrokken: natuur (0,15 mld), duurzame energiesubsidies (0,15 mld), biologische landbouw (0,1 mld), bestrijding van wateroverlast (0,1 mld) en schone luchtmaatregelen (0,3 mld).
- Ook voor het beleidsterrein cultuur (0,1 mld) komt extra subsidiegeld beschikbaar.
- De kinderbijslag wordt verhoogd en omgevormd tot een uitkeerbare inkomensafhankelijke kinderkorting. Deze korting wordt hier beschouwd als een toeslag. Er is een intensivering van 3,0 mld euro mee gemoeid.
- GroenLinks herstelt met terugwerkende kracht de koppeling van het sociaal minimum aan de loonontwikkeling voor 2004 en 2005. Dit verhoogt de collectieve uitgaven met 0,7 mld euro.
- Voor kinderopvang komt 0,5 mld euro extra beschikbaar. Er wordt 0,3 mld euro uit getrokken om de ouderbijdrage te verlagen, terwijl 0,2 mld euro wordt aangewend om het aanbod van tussen- en naschoolse opvang te vergroten.
- GroenLinks voert de WIA niet in, maar hervormt de WAO. Het WAO-hiaat voor alle nieuwe instromers in de WAO wordt per 1 januari 2006 gedicht. De onderste arbeidsongeschiktheidsklasse (15-25%) wordt afgeschaft. Een intensievere poortwachterstoets wordt ingevoerd en met terugwerkende kracht tot 1 oktober 2004 wordt de aanscherping van het Schattingsbesluit teruggedraaid. Per saldo levert dit 0,15 mld euro hogere collectieve uitgaven op.
- Het fiscaliseren van een deel van de AOW-premie leidt tot een stijging van de bruto AOW-uitkering. Dit verhoogt de AOW-uitgaven met 0,75 mld euro.
- De bezuinigingen op de huursubsidie worden teruggedraaid; dit verhoogt de uitgaven met 0,2 mld euro.
- GroenLinks stelt 0,1 mld euro beschikbaar voor uitbreiding van het zorgverlof.
- Het afschaffen van de no-claimteruggaveregeling leidt tot 0,25 mld euro hogere zorguitgaven doordat het gedragseffect van de no-claimteruggaveregeling vervalt.
- Daarnaast breidt GroenLinks de dekking van de collectieve zorgverzekering (basispolis) uit. Hierdoor nemen de collectieve zorguitgaven met 1,15 mld euro toe.
- Er wordt 0,3 mld euro uitgetrokken voor werkdrukvermindering en voor verbetering van de kwaliteit in de zorgsector.
- De uitgaven voor ontwikkelings samenwerking worden met 0,5 mld euro verhoogd.

2.2 Lastenmaatregelen

GroenLinks verlicht de lasten met 2,5 mld euro. Dit is het saldo van 2,6 mld euro lastenverzwaring voor bedrijven en 5,1 mld euro lastenverlichting voor gezinnen. Indien net als door het kabinet de zorgtoeslag bij het lastenkader wordt betrokken, resteert een lastenverlichting voor gezinnen met 2,5 mld euro.

Milieu

GroenLinks verzwart de lasten op milieu met 4,0 mld euro, waarvan 2,7 mld euro voor bedrijven en 1,35 mld euro voor gezinnen.

- GroenLinks schaft de Mrb-vrijstelling voor taxi's, de teruggaveregeling voor taxi's in de BPM, de verlaagde tarieven in BPM en Mrb voor bestelauto's van ondernemers en de Mrb-vrijstelling voor oldtimers (ouder dan 25 jaar) af. In totaal betekent dit een lastenverzwaring van 1,0 mld euro.
- Bovendien verhoogt GroenLinks de dieseltoeslag in de BPM en de Mrb hetgeen de lasten met circa 0,4 mld euro verzwart.
- GroenLinks verzwart de lasten met 0,7 mld euro door afschaffing van de belastingvrije kilometervergoeding voor woon-werkverkeer en verhoging van de bijtelling voor de auto van de zaak.
- GroenLinks verhoogt de brandstofaccijnzen met 0,65 mld euro. Het dieselaccijnstarief wordt met 4 cent verhoogd in plaats van bevroren, de benzineaccijns wordt niet bevroren en er komt geen accijnskorting voor bijgemengde biobrandstoffen. Ook trekt GroenLinks het accijnstarief (inclusief energiebelasting) voor de zogeheten rode diesel (diesel die niet wordt gebruikt als brandstof voor wegverkeer of plezier(lucht)vaart) gelijk aan dat voor gewone diesel.
- GroenLinks voert een stoelbelasting in voor het vliegverkeer in de vorm van een toeslag van 20 euro per stoel elke keer dat een vliegtuig landt of opstijgt. Dit levert naar verwachting 1,1 mld euro op. Hiervan wordt circa de helft door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen afgedragen, hetgeen geboekt is als niet-belastingmiddel (zie ombuigingen). De andere helft is een lastenverzwaring voor binnenlandse luchtvaartmaatschappijen.
- GroenLinks verhoogt de tarieven van de energiebelasting voor het midden en grootverbruik met 0,5 mld euro.
- GroenLinks trekt 0,1 mld euro uit voor uitbreiding van de duurzame ondernemersaftrek (DOA).
- GroenLinks voert een vaarbelasting op recreatievaartuigen in hetgeen de lasten met 0,1 mld euro verzwart.
- Tenslotte voert GroenLinks vanaf medio volgend jaar een heffingskorting voor duurzame consumptie in, alsmede een belasting op de winning van delfstoffen, een belasting op kunstmest

en bestrijdingsmiddelen, en een verbruikersbelasting op vlees. Hiermee worden de lasten per saldo met 0,5 mld euro verzwaaard. Hiervan valt de helft in 2006.

Inkomen en arbeid

GroenLinks verlicht de lasten op inkomen en arbeid met 11,15 mld euro waarvan 3,4 mld euro voor bedrijven en 7,7 mld euro voor gezinnen.

- Het belastingtarief eerste en tweede schijf wordt met 5%-punt verlaagd. Dit is een lastenverlichting van 11,05 mld euro. Voorts worden het belastingtarief derde en vierde schijf ieder met 2%-punt verhoogd: 0,65 mld euro lastenverzwaring. GroenLinks voert een vijfde belastingschijf in vanaf 100 000 euro met een tarief van 70%; een lastenverzwaring van 0,25 mld euro.
- GroenLinks maakt een begin met de fiscalisering van de AOW-premie. In 2006 wordt de AOW-premie met 6%-punt verlaagd, onder gelijktijdige verhoging van het belastingtarief eerste en tweede schijf met hetzelfde percentage. Dit verzwaaert de lasten met 1,5 mld euro.
- GroenLinks topt de fiscale faciëtering van de pensioenopbouw af boven anderhalf keer modaal. Dit betekent een verhoging van de EMU-relevante belastinginkomsten in 2006 met 2,3 mld euro (zie CPB Notitie 2004/3). Tegenover de lastenverzwaring nu staan in de toekomst lagere belastingen over de pensioenuitkeringen. Niettemin levert de maatregel in de tijd gezien een lastenverzwaring op voor de betrokken werknemers als gevolg van het vervallen van de fiscale subsidie op pensioensparen boven de maximumgrens. Deze subsidie bestaat uit het toepassen van de omkeerregel en het niet belasten van het opgebouwde pensioenvermogen in box 3. Om te compenseren voor het verlies van deze fiscale subsidie zouden betrokken werknemers 0,75 mld euro meer pensioenpremie moeten inleggen in 2006. Dit bedrag wordt ingeboekt als de voor de MLO relevante lastenverzwaring van de maatregel. In paragraaf 3 staat vermeld van welk scenario is uitgaan wat betreft de gedragsreactie van betrokken werknemers.
- GroenLinks vervangt de huidige arbeidskorting door een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC: "earned income tax credit") op jaarloonbasis. Tussen 0 en 50% van het wettelijk minimumloon (WML) loopt deze op naar 1 000 euro. Tussen 50% en 100% van het WML loopt de EITC scherp op van 1 000 euro tot 3 000 euro. In het traject van 100% tot 140% van het WML blijft de EITC constant, om daarna lineair af te lopen om bij ongeveer 52 230 op nul uit te komen. Per saldo betekent dit een lastenverlichting van 4,9 mld euro.
- Diverse werkgeverssubsidies op arbeid leveren een lastenverlichting van 0,7 mld euro.
- GroenLinks verhoogt de aanvullende alleenstaande ouderkorting met 1000 euro; dit kost 0,35 mld euro.
- GroenLinks voert een verplichte werkgeversbijdrage voor een derde van de kosten voor kinderopvang in. Dit is een lastenverzwaring van 0,4 mld euro.

- GroenLinks beperkt het meetellen van het partnerinkomen voor het uitbetalen van de heffingskorting tot personen die geboren zijn in 1960 of eerder of die voor een kind van jonger dan vier jaar zorgen. Dit levert een besparing van 0,6 mld euro op.
- De verschuiving van de hiaatverzekering voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten van private naar publieke financiering leidt tot een microlastenverlichting van 0,5 mld euro. Deze lastenverlichting is niet relevant voor het EMU-saldo.
- De met de prestatieverplichting om arbeidsgehandicapten in dienst te hebben samenhangende boete (zie ombuigingen) levert een lastenverzwaring van 0,35 mld euro op.
- GroenLinks brengt een aantal veranderingen aan in de financiering van het nieuwe zorgstelsel. De nominale premie die verzekerden moeten betalen, daalt van 1100 naar 400 euro. De rest van de uitgaven wordt voor de helft gedekt door werkgeverspremies en voor de andere helft opgebracht via een nieuw te introduceren procentuele werknemerspremie. De premie wordt bij GroenLinks geheven over het hele inkomen. Het premiepercentage bedraagt voor zowel werkgevers als werknemers 4,9%. Er wordt geen verlaagd tarief ingevoerd.
- De verandering in financieringswijze van het nieuwe zorgstelsel leidt tot een lastenverschuiving van bedrijven naar gezinnen van 3 mld euro. Daarnaast leidt het terugtrekken van de rijksbijdrage voor de kindpremie tot een lastenverzwaring van 1,85 mld euro. Bovendien worden de hogere zorguitgaven die ontstaan door gedragseffecten van het wegvallen van de no-claimteruggaveverplichting en de pakketuitbreiding gedekt door hogere zorgpremies. Dit verzwaart de lasten met 0,4 mld euro. De lagere werkgeverspremie zorgt voor een kleinere fiscale bijtelling voor gezinnen, hetgeen tot een lastendaling van 0,85 mld euro leidt.
- GroenLinks schaft de aftopping van het eigenwoningforfait op de aftrekbare hypotheekrente af, hetgeen een lastenverzwaring van 0,25 mld euro betekent.
- De zelfstandigenaftrek wordt verhoogd en omgevormd tot een korting die ook wordt uitgekeerd bij een te lage belastingafdracht. De extra zelfstandigenaftrek voor starters komt te vervallen. Verhoging, omvorming en integratie van de twee regelingen gaan gepaard met een lastenverlichting van 0,75 mld euro.
- GroenLinks schaft de spaarloonregeling af en versobert de levensloopregeling tot een verlofregeling voor ouderschap, zorg en scholing. Dit verzwaart de lasten met 0,65 mld euro.

Vermogen en winst

GroenLinks verzwaart de lasten op vermogen en winst met 3,6 mld euro waarvan 3,35 mld euro voor bedrijven en 0,25 mld euro voor gezinnen.

- GroenLinks schaft in box 3 de aftrek voor schulden af zodat box 3 een heffing wordt op bruto vermogen. Dit is een lastenverzwaring van naar schatting 0,5 mld euro. Verondersteld is dat door herschikking van de portefeuille (balansverkorting) dit bedrag halveert.

- GroenLinks verhoogt het algemene vennootschapsbelastingtarief met 2,9%-punt tot 32,5%. Daar staat tegenover dat het opstaptarief met 5,5%-punt wordt verlaagd tot 20,0% en dat de opstapschijf waarover dit opstaptarief geldt, wordt verlengd met 18 431 euro tot 41 000 euro. Per saldo verzwart dit de lasten met 0,75 mld euro. Vanwege de vertraagde doorwerking op de ontvangsten vennootschapsbelasting komt hiervan in 2006 0,55 mld euro daadwerkelijk binnen. Het resterende kas-transactieverschil wordt in latere jaren ontvangen en wordt in de huidige context beschouwd als een uitverdieneffect.
- Verder verbreedt GroenLinks de grondslag van de vennootschapsbelasting door beperking van de verliesverrekening, beperking van de afschrijving op onroerend goed tot de werkelijke waarde, afschaffen van de liquidatieverliesregeling en het afschaffen van de egalisatiereserve voor levensverzekeraars. Deze maatregelen betekenen een lastenverzwaring van 2,6 mld euro. Vanwege de vertraagde doorwerking op de ontvangsten vennootschapsbelasting komt hiervan in 2006 circa 1,8 mld euro daadwerkelijk binnen. Het resterende kas-transactieverschil wordt in latere jaren ontvangen en wordt in de huidige context beschouwd als een uitverdieneffect.

Overig

GroenLinks handhaaft het bewonersdeel van de onroerende-zaakbelasting. Dit verzwart de lasten met 1,05 mld euro ten opzichte van de kabinetsplannen.

Tabel 2.3 Collectieve lasten, 2006, in mld euro

Milieu	4,0
Inkomen en arbeid	- 11,1 ^a
Winst en vermogen	3,6
Overig	1,1
Totaal	- 2,5
w.v. bedrijven	2,6
w.v. gezinnen	- 5,1 ^a

^a Indien net als door het kabinet de afschaffing van de zorgtoeslag bij het microlastenkader wordt betrokken, treedt een additionele lastenverzwaring van 2,6 mld euro op.

3 Macro-economische effecten

Het uitvoeren van de hiervoor beschreven wijzigingsvoorstellen leidt in 2006 tot 0,4%-punt meer economische groei (zie tabel 3.1). Dat is grotendeels toe te schrijven aan extra productie en werkgelegenheid bij de overheid en de zorgsector. De productiegroei in de marktsector neemt per saldo iets toe, dankzij extra overheidsbestedingen en iets hogere particuliere consumptieve bestedingen als gevolg van de lastenverlichting voor gezinnen. Dat effect is

groter dan de lagere uitvoer van goederen en diensten die voortvloeit uit de verslechterde prijsconcurrentiepositie als gevolg van de hogere kostprijsverhogende belastingen.

De groei van de werkgelegenheid in 2006 met ruim 50 000 personen hangt vooral samen met de plannen van GroenLinks om de gesubsidieerde banen te behouden en extra werkgelegenheid in de zorg en het onderwijs te financieren. In de marktsector komt het aantal extra banen 6 000 personen hoger uit. Omdat de maatregelen tot circa 25 000 extra arbeidsaanbod leiden resulteert een daling van de werkloosheid van ruim 25 000 personen.

De inflatie komt 0,8%-punt hoger uit, vooral vanwege hogere heffingen (onder andere op energie, vlees, auto's en vliegtuigstoelen). De hogere inflatie werkt ook door op de contractloonstijging, maar dat wordt grotendeels gecompenseerd door een lagere replacement rate en lastenverlichting voor werknemers.

Het EMU-tekort komt 0,1% van het BBP lager uit. Dit is inclusief inverdieneffecten van 1 mld euro en het naar voren halen van toekomstige belastingopbrengsten door de pensioenpremiemaatregel.

Tabel 3.1 Macro-economische effecten in 2006

	Afwijkingen in %
Contractloon marktsector	0,1
Consumentenprijsindex (CPI)	0,8
Bruto binnenlands product (BBP) (volume)	0,4
Productie marktsector (volume)	0,1
Particuliere consumptie (volume)	0,2
Investerings bedrijven (excl. woningen, volume)	0,1
Uitvoer goederen (excl. energie, volume)	-0,3
Werkgelegenheid (personen)	0,7
Arbeidsinkomensquote marktsector (%-punt)	-0,4
EMU-saldo (% BBP)	0,1

Het is onzeker hoe werknemers en werkgevers zullen reageren op de invoering van een maximaal fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen. In deze notitie is uitgegaan van een scenario waarbij de economische effecten op korte termijn nihil zijn. Conform CPB Notitie 2004/3 wordt aangenomen dat het werkgeversdeel van de pensioenpremies over het loon boven de maximumgrens in de vorm van een hoger brutoloon wordt uitbetaald aan de werknemers en dat werknemers de resulterende netto-inkomsten geheel en al gebruiken voor de opbouw van een individuele aanvulling op het pensioen. De arbeidskosten en de koopkracht veranderen in 2006 in dit scenario niet. Door het wegvallen van de fiscale subsidie boven de maximumgrens zullen echter de netto pensioenuitkeringen in de toekomst lager uitvallen. Een tweede scenario is dat de betrokken werknemers het ambitieniveau van hun pensioenen intact willen houden. Vanwege het wegvallen van de fiscale subsidie zal dan de premie-inleg omhoog moeten. Dit

kan leiden tot hogere arbeidskosten dan wel een geringere koopkracht waardoor de economische ontwikkeling in 2006 neerwaarts beïnvloed wordt. Een derde scenario is dat betrokken werknemers het hogere brutoloon niet volledig gaan inleggen in individuele pensioenregelingen, maar deels gaan aanwenden voor consumptieve doeleinden. In dat geval zou de economische ontwikkeling in 2006 gestimuleerd worden.

Het gunstige effect op het BBP in 2006 is vooral te danken aan een bestedingsimpuls. Dit effect kan op langere termijn alleen standhouden voor zover de wijzigingsvoorstellen ook de structurele groei vergroten. De effecten op de structurele groei zijn in het kader van de tegenbegroting niet afzonderlijk geanalyseerd. In kwalitatieve zin kunnen hierover op basis van eerdere analyses wel een aantal opmerkingen worden gemaakt.

Voor de arbeidsmarkt zijn vooral relevant het behoud de SPAK, de introductie van een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC), de verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen en de verandering van de belastingtarieven. Deze maatregelen hebben effect op de evenwichtswerkloosheid en het structurele arbeidsaanbod en daarmee op de structurele groei in de komende jaren. Op voorhand kan echter niet gezegd worden in welke richting dat per saldo zal zijn, omdat de effecten deels tegengesteld zijn. Het behoud van de SPAK verlaagt de loonkosten en vermindert daarmee de wig en de evenwichtswerkloosheid. De gewijzigde belastingtarieven verlagen per saldo ook de wig. Het verhogen van het minimumloon en daaraan gerelateerde uitkeringen werkt daarentegen tegengesteld, omdat het via een hogere replacement rate tot opwaartse druk op de lonen leidt. De extra middelen die worden ingezet voor de EITC stimuleren om over te stappen van een uitkering naar een baan. Dit leidt tot extra werkgelegenheid voor het laagopgeleide deel van de beroepsbevolking. Het inkomensafhankelijk element zorgt voor een verhoging van de marginale wig op het afbouwtraject, met negatieve effecten op het arbeidsaanbod en de arbeidsproductiviteit doordat extra inspanningen en scholing minder renderen. Het terugdraaien van de aanscherping van het schattingsbesluit bij de WAO leidt structureel tot een lastenverzwaring, vergroting van de wig en vermindering van het arbeidsaanbod. Ook het vervallen van het WAO-hiaat voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten zal, bij lastendekkende premies, na 2006 leiden tot een toename van de lasten en een vergroting van de wig. Het vervallen van de algemene heffingskorting voor een deel van de niet-werkende partners, de aanpassing van de combinatiekorting en de verlaging van de kosten voor kinderopvang voor werkende ouders bevorderen het arbeidsaanbod van vrouwen.

De hogere milieuheffingen zullen deels worden doorberekend in de prijzen. Dat leidt via een verslechtering van de concurrentiepositie tot verlies van marktaandeel. Tegenover de negatieve effecten voor de Nederlandse uitvoer staan extra investeringen in energiebesparende maatregelen. Dat is op termijn gunstig om de uitstoot van CO₂ te verminderen.

Ten slotte kan van een deel van de intensiveringen, en met name die in het onderwijs, een positief effect uitgaan op het structurele groeivermogen van de Nederlandse economie middels een hogere structurele productiviteitsontwikkeling.¹

4 Koopkrachteffecten

De maatregelen van GroenLinks leiden in doorsnee tot een verbetering van de koopkracht met 4%-punt. Vooral werknemers met lage en middeninkomens en uitkeringsgerechtigden gaan er fors op vooruit ten opzichte van de voorstellen van het kabinet.

Werknemers met een inkomen beneden 24 550 euro profiteren maximaal van de vervanging van de arbeidskorting door een EITC; het maximum van de EITC ligt 1600 euro hoger dan het maximum van de huidige arbeidskorting. Aangezien de EITC uitkeerbaar is, profiteren ook werkenden met een laag inkomen die geen belasting (meer) betalen. Werknemers met een inkomen boven 39 700 euro ontvangen minder aan EITC dan de huidige arbeidskorting. Werknemers met een inkomen van meer dan 52 250 euro verliezen zelfs de gehele arbeidskorting.

Tabel 4.1 Koopkrachteffecten (exclusief incidenteel) naar huishoudtype, inkomensbron hoofdverdiener en huishoudinkomen, 2006

Bruto huishoudinkomen ^a	Alleenverdieners		Tweeverdieners		Alleenstaanden ^b		Alle huishoudtypen	
	effect GL	GL incl. MEV	effect GL	GL incl. MEV	effect GL	GL incl. MEV	effect GL	GL incl. MEV
mediaan koopkrachtmutatie in %								
Werknemers								
< 150% WML	9	10¼	} 12¼	} 13¼	15½	15½	} 7	} 7¾
150-250% WML	5½	7¾			8¾	9		
> 250% WML	- 8¼	- 4½	5½	6	- 6	- 5½		
Uitkeringsgerechtigden								
< 120% WML	3¾	4¾	} 6¾	} 7	5	5	} 5¼	} 5¼
> 120% WML	5¼	6			5¾	5½		
65-plussers								
< 120% AOW	} 1¾	} 4¼	1¾	2½	2¼	4½	} ¾	} 2½
> 120% AOW			0	½	- 2	- ¾		
Totaal								

^a Bruto inkomen uit arbeid of uitkering; WML = bruto minimumloon, AOW = bruto 100% AOW-uitkering.

^b Inclusief alleenstaande ouders.

¹ In het algemeen kan gesteld worden dat de zogenoemde 'programma-effecten' van specifieke maatregelen, bijvoorbeeld op het terrein van het openbaar bestuur, onderwijs en zorg, in de berekeningen buiten beschouwing blijven.

Uitkeringsgerechtigden profiteren van de verhoging van het sociaal minimum, waarmee de facto de koppeling over 2004 en 2005 hersteld is. Bovendien hebben veel uitkeringsgerechtigden baat bij het terugdraaien van de ombuigingen op de huursubsidie in 2004 en 2005.

Daarnaast profiteren uitkeringsgerechtigden en andere huishoudens met kinderen van de omzetting van de kinderbijslag en de gestroomlijnde kinderkorting in een inkomensafhankelijke kindertoeslag. In tegenstelling tot de huidige kinderkorting, wordt de kindertoeslag niet getoetst aan de te betalen belasting; voor minimumuitkeringsgerechtigden en werknemers met een laag inkomen die weinig belasting betalen is dit erg gunstig. Huishoudens met twee kinderen en een inkomen lager dan 24 400 ontvangen 550 euro meer aan kindertoeslag. Voor huishoudens met een inkomen hoger dan 45 000 euro daarentegen, is de kindertoeslag lager dan de huidige kinderbijslag.

GroenLinks wijzigt de nieuwe zorgverzekering met hoge nominale premies en een belaste inkomensafhankelijke werkgeverspremie in een verzekering met lage nominale premies en relatief hoge procentuele premies voor werknemers. De zorgtoeslag, die als compensatie dient voor de door het kabinet voorgestelde zorgverzekering, vervalt. De wijzigingen in het zorgstelsel pakken voor huishoudens met lage inkomens nadelig uit, omdat de zorgtoeslag vervalt en huishoudens een hoge procentuele premie moeten betalen. De tariefsverlaging in de eerste twee schijven van 5%-punt compenseert dit nadeel echter volledig.

De overgang naar een zorgverzekering met relatief hoge procentuele premies pakt ook voor 65-plussers met aanvullend pensioen nadelig uit, aangezien zij zowel het werknemersdeel als het werkgeversdeel van de procentuele premies betalen. Ook vervalt hun korting op de procentuele premie van 2,1%-punt. De lagere nominale premie die daar tegenover staat, is niet altijd voldoende om de stijging van de procentuele premie en het vervallen van de zorgtoeslag teniet te doen.

Ook is de geleidelijke fiscalisering van de AOW voor 65-plussers met een aanvullend pensioen ongunstig; de verhoging van de ouderenkorting compenseert dit echter grotendeels. De lastenverzwaring van de afschaffing van de maatregel inzake de aftopping van het eigenwoningforfait (Hillen) zal vooral bij 65-plussers terechtkomen. Omdat zij relatief vaak hun hypotheekschuld hebben afgelost, waren ze voorheen vrijgesteld van de bijtelling van het eigenwoningforfait.

Alle huishoudens ondervinden nadeel van de hogere inflatie. De prijzen stijgen door het vervallen van de afschaffing van de OZB voor gebruikers en hogere heffingen op energie, vlees en auto's.

De afschaffing van de no-claimteruggaveregeling en de pakketverkleining pakt gemiddeld koopkrachtneutraal uit. Voor huishoudens die meer dan gemiddeld gebruikmaken van de

zorgvoorziening is dit gunstig en voor huishoudens die minder dan gemiddeld gebruikmaken van de zorgvoorziening is dit ongunstig.

Tweeverdieners met kinderen en vooral werkende alleenstaande ouders ondervinden voordeel van de verhoging van de aanvullende combinatiekorting met 315 euro en de daarbij gepaard gaande afschaffing van de generieke combinatiekorting; dit gaat ten koste van de koopkracht van alleenverdieners. Deze laatste groep ondervindt ook veel nadeel van het vervallen van de heffingskorting voor de niet-werkende partner, die geboren is na 1960 en die geen zorg draagt voor een kind jonger dan 4 jaar. Werkende alleenstaande ouders ontvangen niet alleen een hogere combinatiekorting, maar ook een verhoging van de aanvullende alleenstaande ouderkorting van 1000 euro.

Huishoudens met een hoog inkomen ondervinden nadeel van de hogere tarieven in de 3e en de 4e schijf en de invoering van een 5e schijf met een tarief van 70%. Huishoudens met zowel schulden als vermogen ondervinden nadeel van de omvorming van de box 3-heffing naar een heffing op bruto vermogen in plaats van netto vermogen; schulden zijn hierdoor niet meer aftrekbaar.

In de koopkrachteffecten voor de steekproef van huishoudens is geen rekening gehouden met de invoering van een maximum fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen. Bij de gekozen gedragsreacties hebben deze maatregelen pas op termijn effect op het beschikbare inkomen van werknemers met hoge inkomens. Ook de verplichte werkgeversbijdrage voor de kinderopvang zit niet in de cijfers verwerkt; de verhoging van de werkgeversbijdrage in vergelijking met de vrijwillige werkgeversbijdrage betekent dat werknemers minder hoeven te betalen.

Effect op replacement rate en marginale druk

Door de voorstellen van GroenLinks daalt de replacement rate, de verhouding tussen het beschikbaar inkomen uit een uitkering en uit werk, per saldo met $\frac{1}{4}$ %-punt. De EITC en de vervanging van de generieke combinatiekorting door een aanvullende combinatiekorting hebben een sterk neerwaarts effect op de replacement rate. De verhoging van het WML heeft een opwaarts effect evenals de lagere nominale premie. Een daling van de replacement rate vergroot de financiële prikkel voor uitkeringsgerechtigden om een baan te zoeken en te aanvaarden.

De verlaging van het tarief in de eerste en tweede schijf leidt tot een verlaging van het marginale tarief aan de onderkant van de inkomensverdeling; de verhoging van het tarief in de derde en vierde schijf en de introductie van een vijfde schijf leiden tot een verhoging aan de bovenkant. In het opbouwtraject van de EITC is er ten opzichte van de arbeidskorting sprake van een verlaging van de marginale druk met gemiddeld 9%-punt. In het afbouwtraject, tussen 24 500 en 52 250 euro stijgt de marginale druk met 11%-punt. Een stijging (daling) van de

marginale druk vermindert (vermeedert) de prikkel om (meer) te gaan werken en om een hoger loon na te streven.